

PRAVA SVILENICA

Asclepias syriaca L.

Brošura Invazivne strane vrste: prava svilenica (*Asclepias syriaca* L.) izrađena je u sklopu projekta „Razvijanje sustava upravljanja i kontrole invazivnih stranih vrsta“, KK.06.5.2.02.0001, financiranog iz Operativnog programa Konkurentnost i kohezija 2014.-2020. Ovo je jedna od šest brošura koje daju sažeti pregled planskih dokumenata izrađenih u okviru ovog projekta. Izrađeno je pet planova upravljanja široko rasprostranjenim invazivnim stranim vrstama koje izazivaju zabrinutost u EU-u, a široko su rasprostranjene u RH – mali indijski mungos (*Herpestes javanicus auropunctatus* Hodgson, 1836), kornjača *Trachemys scripta* (*Trachemys scripta* Thunberg In Schoepff, 1792), signalni rak (*Pacifastacus leniusculus* Dana, 1852), žljezdasti nendirak (*Impatiens glandulifera* Royle), prava svilenica (*Asclepias syriaca* L.) i dva akcijska plana o kontroli putova nenamjernog unosa i širenja invazivnih stranih vrsta spontanim širenjem i transportom.

Preporučeni način citiranja:

MINGOR (2022): Invazivne strane vrste – prava svilenica (*Asclepias syriaca* L.), Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja

Zagreb, kolovoz 2022.

Fotografija na naslovnici, autor: Igor Boršić

ISBN: 978-953-49844-5-1

ŠTO SU TO STRANE I INVAZIVNE STRANE VRSTE?

Mnoge su vrste u našem okolišu strane vrste. To znači da ih je čovjek namjerno unio iz njihova prirodnog područja rasprostranjenosti u novo područje u kojemu one prirodno ne žive, a radi koristi koje ostvaruje od njih, ili ih je slučajno prenio npr. na odjeći, opremi, vozilima ili robi koju prevozi.

Upotreba stranih vrsta u svakodnevnom životu vrlo je raznolika - od korištenja za prehranu i u industriji, koriste se za lov, ribolov, rekreaciju, kao ukrasne vrste u vrtovima i parkovima, kao kućni ljubimci i slično. Dolaskom u novi okoliš mnoge od njih ne uspiju se prilagoditi na nove uvjete i ugibaju, no velik broj preživi i nastavi se samostalno razmnožavati i širiti.

U Europi je trenutno zabilježeno oko 14.000 stranih vrsta biljaka, životinja, gljiva i mikroorganizama, a očekuje se da će taj broj nastaviti rasti zbog povećanja globalnog prometa, prijevoza, turizma i klimatskih promjena.

Ako unošenje strane vrste i njezino širenje ugrožava ili štetno utječe na zavičajnu bioraznolikost, usluge ekosustava, zdravlje ljudi ili pričinjava ekonomsku štetu na području u koje je unesena, kažemo da se radi o invazivnoj stranoj vrsti (engl. *Invasive Alien Species, IAS*).

Na globalnoj razini invazivne strane vrste su, uz gubitak staništa, najveća prijetnja za bioraznolikost, a njihovi utjecaji mogu biti raznoliki. Destabiliziraju ekosustave u kojima se pojave jer u njima nemaju prirodnih neprijatelja, natječu se za prostor i hranu sa zavičajnim vrstama, mijenjaju uvjete na staništu, prekrivaju velike površine, onemogućavaju rast i život drugih vrsta, križaju se sa zavičajnim vrstama te im prenose bolesti na koje su same otporne. Zbog velikog broja invazivnih vrsta i njihova značajnog štetnog utjecaja, ali i ispunjavanja strateških ciljeva i zakonodavnih obveza na nacionalnoj i EU razini, neophodno je razviti učinkovit sustav za upravljanje i kontrolu invazivnih stranih vrsta u Republici Hrvatskoj.

ZAŠTO SE PRAVA SVILENICA SMATRA INVAZIVNOM STRANOM VRSTOM?

Prava svilenica (*Asclepias syriaca* L.), koja je u Hrvatskoj poznata i pod nazivima cigansko perje, svionica, dubac svilni, kinder, papiga cvijet, zeljasta je i višegodišnja biljka koja je još u 17. stoljeću u Europu unesena kao ukrasna biljka za vrtove i parkove. Smatrala se višenamjenskom biljkom zbog čega se krajem 18. stoljeća intenzivno uzgajala. Vlakna u izdancima koristila su se za proizvodnju papira i izradu užadi, od mliječnog soka pokušala se proizvoditi guma, a dlačicama sa sjemenki punili su se pojasevi za spašavanje i jastuci. Nakon uspješne prilagodbe na uvjete u novom okolišu, prava svilenica

počela se dalje samostalno razmnožavati i širiti. Brzo raste i stvara guste pokrove koji prekrivaju površine te time oduzima stanište zavičajnim vrstama, stvara zasjenu, a osim za prostor s njima se natječe i za ostale životno važne resurse. Stvara mirisne cvjetove kojima odvlači oprašivače od zavičajnih biljnih vrsta i na taj način ugrožava njihov opstanak. Zabilježen je i alelopatski učinak, odnosno stvaranje kemijskih tvari kojima se sprječava rast drugih vrsta u njihovoj okolini. Uz sve navedeno, svi dijelovi prave svilenice sadrže otrovni mliječni sok te je goveda, ovce i konji ne mogu probaviti, a kod čovjeka može uzrokovati kontaktni dermatitis.

KAKO PREPOZNATI PRAVU SVILENICU?

Prava svilenica (*Asclepias syriaca* L.) može se prepoznati po širokim, zaobljenim listovima koji mogu podsjećati na listove duhana. Imaju vrlo kratku peteljku, a razvijaju se na uspravnoj stabljici koja je prekrivena sitnim dlačicama. Biljka stvara ružičaste, kuglaste cvatove koji rastu na vrhu stabljike i/ili ispod listova. Cvat se sastoji od različitog broja cvjetova koji može varirati od manje od deset do više od 120 cvjetova. Cvjetovi su izrazito mirisni i privlače velik broj oprašivača. Iz pojedinih cvjetova razvijaju se plodovi specifičnog oblika koji podsjećaju na papigu pa se ova biljka često naziva i „papiga cvijet“. Sjemenke prave svilenice na vrhu nose čuperak svilenih dlačica koje olakšavaju njihovo rasprostranjivanje vjetrom. Osim iz sjemenki, nove se biljke mogu razviti i iz višegodišnjeg podzemnog podanka koji može biti vrlo razgranat i prodrijeti i do 3,8 m u dubinu, zbog čega se prava svilenica vrlo teško uklanja.

Slika 1. Prava svilenica zarasta rijetke i ugrožene travnjake (foto: sweta2010, Public Domain, Wikimedia)

Slika 2. Cvatovi prave svilenice (foto: Cbaile19, CC0, Wikimedia)

Slika 3. Plodovi prave svilenice oblikom podsjećaju na papigu (foto: Biljana Barić Sudar)

ZAŠTO IZRAĐUJEMO PLANOVE UPRAVLJANJA INVAZIVNIM STRANIM VRSTAMA U RH?

Obveza kontrole i upravljanja invazivnim stranim vrstama proizlazi iz različitih međunarodnih i nacionalnih strategija i propisa pa se tako i Strategijom EU-a za bioraznolikost do 2030. godine - Vraćanje prirode u naše živote naglašava potreba poduzimanja mjera da se znatno ograniči unos i širenje invazivnih stranih vrsta kako bi se broj zavičajnih vrsta s crvenog popisa koje one ugrožavaju smanjio za 50 %.¹ Uspješno ublažavanje problema uzrokovanih stranim i invazivnim stranim vrstama moguće je samo ako se oni rješavaju usklađeno i na razini čitave Europske unije. Upravo zbog toga je Europska komisija 22. listopada 2014. godine donijela **Uredbu (EU) br. 1143/2014 o sprječavanju i upravljanju unošenja i širenja invazivnih stranih vrsta**, koja regulira navedenu problematiku na teritoriju država članica EU-a (u daljnjem tekstu: Uredba (EU) br. 1143/2014). Osnovu ove uredbe čini popis invazivnih stranih vrsta koje izazivaju zabrinutost u Uniji (tzv. Unijin popis) koji je donesen 2016. godine² i do sada se tri puta ažurirao^{3,4,5}. Trenutno sadrži 88 biljnih i životinjskih vrsta koje uključivanjem na popis podliježu određenim ograničenjima. Ta ograničenja uključuju zabranu njihova unošenja na područje EU-a (uključujući provoz), zabranu držanja, uzgoja ili razmnožavanja, prijevoza u EU, iz EU-a ili unutar EU-a, stavljanja na tržište, upotrebe ili razmjene i puštanja u okoliš. Prava je svilenica od 2017. godine na Unijinu popisu.

Na nacionalnoj razini ovom problematikom bavi se **Zakon o sprječavanju unošenja i širenja stranih te invazivnih stranih vrsta i upravljanju njima** (NN 15/18, 14/19; u daljnjem tekstu: Zakon).

Odredbe Uredbe (EU) br. 1143/2014 i Zakona provodi ministarstvo nadležno za zaštitu prirode (Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja) koje surađuje s drugim tijelima državne uprave nadležnima za poljoprivredu, biljno zdravstvo, veterinarstvo, šumarstvo, lovstvo, ribarstvo, inspeksijske poslove, unutarnje poslove i poslove carinskog nadzora.

Sve države članice dužne su provoditi mjere kontrole onih invazivnih stranih vrsta koje su široko rasprostranjene na njihovu teritoriju i nije ih moguće iskorijeniti. Prava svilenica široko je rasprostranjena u Republici Hrvatskoj i zato se izradom nacionalnog plana upravljanja u suradnji s dionicima osmišljavaju najučinkovitije mjere kontrole njezina daljnjeg unošenja i širenja, koje je potrebno provesti kako bi se u sljedećih deset godina smanjio njezin štetni utjecaj na zavičajnu bioraznolikost.

Plan upravljanja izrađen je uz uključivanje stručne i znanstvene javnosti, dionika iz sektora vodnog gospodarstva, šumarstva, poljoprivrede, prometa, biljnog zdravstva, zaštite prirode i lokalnog stanovništva na području rasprostranjenosti prave svilenice, koji su svojim idejama, prijedlozima i saznanjima značajno doprinijeli izradi provedivog plana upravljanja. Održane su po tri uvodne i tri završne radionice u područjima gdje je ova vrsta najgušće rasprostranjena - u Osijeku, u Parku prirode *Lonjsko polje* i u Slavonskom Brodu. Kako

bi se osigurala najviša razina informiranosti i uključivanja zainteresirane javnosti, Plan upravljanja u procesu donošenja prošao je javno savjetovanje. Plan upravljanja ovom široko rasprostranjenom invazivnom stranom vrstom u Republici Hrvatskoj donesen je odlukom ministra nadležnog za poslove zaštite prirode u siječnju 2022. godine.

¹ https://environment.ec.europa.eu/strategy/biodiversity-strategy-2030_en

² Provedbena Uredba Komisije (EU) br. 2016/1141 od 13. srpnja 2016. o donošenju popisa invazivnih stranih vrsta koje izazivaju zabrinutost u Uniji u skladu s Uredbom (EU) br. 1143/2014 Europskog parlamenta i Vijeća; SL L 189, 14.7.2016., str. 4.-8.

³ Provedbena uredba Komisije (EU) br. 2017/1263 od 12. srpnja 2017. o ažuriranju popisa invazivnih stranih vrsta koje izazivaju zabrinutost u Uniji utvrđenog Provedbenom uredbom (EU) br. 2016/1141 u skladu s Uredbom (EU) br. 1143/2014 Europskog parlamenta i Vijeća; SL L 182, 13.7.2017., str. 37.-39.

⁴ Provedbena uredba Komisije (EU) br. 2019/1262 od 25. srpnja 2019. o izmjeni Provedbene uredbe (EU) br. 2016/1141 radi ažuriranja popisa invazivnih stranih vrsta koje izazivaju zabrinutost u Uniji; SL L 199, 26.07.2019, str. 1.- 4.

⁵ Provedbena uredba Komisije (EU) 2022/1203 od 12. srpnja 2022. o izmjeni Provedbene uredbe (EU) 2016/1141 radi ažuriranja popisa invazivnih stranih vrsta koje izazivaju zabrinutost u Uniji; SL L 186, 13.7.2022., str. 10.-13.

RASPROSTRANJENOST PRAVE SVILENICE U HRVATSKOJ

Prema literaturnim zapisima prava je svilenica u prirodi primijećena prije više od 100 godina, odnosno u drugoj polovini 19. stoljeća (najstariji navod potječe iz 1861. g.). Od ovih prvih nalaza vrsta se široko rasprostranila u Republici Hrvatskoj. Kako bi se dobili potpuniji podatci o rasprostranjenosti stranih i invazivnih stranih vrsta u Hrvatskoj, u sklopu projekta „Uspostava nacionalnog sustava za praćenje invazivnih stranih vrsta“, KK.06.5.1.01.0001 (u daljnjem tekstu: IAS projekt) koji je provodio Zavod za zaštitu okoliša i prirode pri Ministarstvu gospodarstva i održivog razvoja, tijekom 2019. i 2020. godine provedena je aktivnost kartiranja stranih i invazivnih stranih vrsta. Nalazi stranih i invazivnih stranih biljnih vrsta bilježeni su direktno uz preciznu GPS koordinatu lokacije i indirektno na razini kvadranta površine 10 x 10 km (nije zabilježena GPS koordinata lokacije, već samo prisutnost vrste u kvadrantu). Ovim su projektom dobiveni podatci o rasprostranjenosti prave svilenice, zabilježeni su njezini precizni nalazi, informacije o staništima na kojima raste, kao i procjene veličine pojedinih populacija. Takve informacije predstavljaju vrijednu osnovu za planiranje budućih aktivnosti predviđenih Planom upravljanja.

Prava svilenica direktnim kartiranjem zabilježena je na velikom broju lokacija, na čak 368 lokacija, s najvećim brojem nalaza u sjeverozapadnoj i istočnoj Hrvatskoj (slika 4).

Slika 4. Nalazi prave svilenice zabilježeni kartiranjem stranih i invazivnih stranih vrsta biljaka u Republici Hrvatskoj (izvor: MINGOR (2022), Informacijski sustav zaštite prirode (ISZP). *Asclepias syriaca* L.)

Osim navedenog kartiranja, nalazi ove vrste zabilježeni su i u okviru drugih istraživanja i uvršteni su u bazu podataka Flora Croatica, no za potrebe izrade ovog Plana upravljanja koristili su se podatci visoke preciznosti prikupljeni IAS projektom, čime se ne isključuje značaj drugih podataka te potreba provjere ako se radi o nalazima niže preciznosti.

NAČINI UKLANJANJA PRAVE SVILENICE IZ PRIRODE

Kod osmišljavanja načina uklanjanja koji bi mogli biti učinkoviti uzimala se u obzir biologija i ekologija ove vrste, stanište na kojemu ona raste i postojeća praktična iskustva kontrole i iskorjenjivanja ove vrste.

Prava svilenica višegodišnja je biljka koja se osim sjemenom razmnožava i vegetativno stvaranjem novih jedinki iz podzemnog podanka. Cvjeta od lipnja do kolovoza, a plod sazrijeva tijekom kolovoza i početkom rujna te sadrži velik broj

sjemenki koje se uz pomoć svilenkastih niti lako rasprostiru vjetrom. Podanak prave svilenice vrlo je razgranat i može ići i do 3,8 m u dubinu, zbog čega se ova vrsta ne može trajno ukloniti samo košnjom ili čupanjem, odnosno bez primjene kemijskih sredstava. Primjeri iz prakse u drugim državama pokazali su da ni nakon deset godina redovne košnje prava svilenica nije u potpunosti iskorijenjena.

Prema analiziranoj literaturi i mišljenjima i iskustvima dionika na provedenim radionicama zaključeno je da će za njezino iskorjenjivanje ili kontrolu širenja biti potrebno primijeniti kombinaciju kemijske i mehaničke metode

uklanjanja ili isključivo mehaničku metodu košnjom svakih dva do tri tjedna tijekom vegetacijske sezone u područjima gdje primjena kemijskih sredstava nije dozvoljena. Kemijska metoda uključuje primjenu herbicida na osnovi glifosata na način da se utjecaj na neciljne vrste smanji na najmanju moguću razinu, odnosno korištenjem zaštitnih štitnika pri tretiranju prskanjem ili ciljanim premazivanjem listova pojedinih biljaka. Tretiranje kemijskim sredstvima provodit će za to osposobljene osobe sukladno svim važećim propisima.

Tablica 2. Pregled mehaničke i kemijske metode uklanjanja prave svilenice tijekom vegetacijske sezone

KOMBINACIJA MEHANIČKE I KEMIJSKE METODE

mehanička metoda – košnja/čupanje

kemijska metoda – tretiranje kemijskim sredstvom na bazi glifosata

15. svibnja – 15. lipnja

15. kolovoza – 15. rujna

MEHANIČKA METODA (U PODRUČJIMA GDJE NIJE DOZVOLJENA PRIMJENA HERBICIDA)

mehanička metoda – košnja/čupanje

svaka 2 - 3 tjedna tijekom vegetacijske sezone

Uklanjanjem ove invazivne biljke otvara se slobodan prostor za nastanjanje novih vrsta. Invazivne su vrste vrlo često najbrže u osvajanju područja koje je narušeno ljudskim djelovanjem. Slikoviti primjer za to su građevinska područja, gdje se najprije mogu primijetiti invazivne vrste kao što su ambrozija (*Ambrosia artemisiifolia* L.), pajasen (*Ailanthus altissima* (Mill.) Swingle), kanadska hudoljetnica (*Conyza canadensis* (L.) Cronquist), jednogodišnja krasolika (*Erigeron annuus* (L.) Pers.) i slične vrste. Zbog navedenog, potrebno je spriječiti da prostor na kojem je rasla prava svilenica zauzmu druge invazivne vrste. Zato se predlaže obnova vegetacije odnosno obnova staništa zasijavanjem travnato-djetelinskim ili djetelinsko-travnatim smjesama zavičajnih vrsta ili presađivanjem drvenastih mladica iz neposredne blizine područja iskorjenjivanja. Navedeno će se provoditi u suradnji sa stručnjacima botaničarima, agronomima i šumarima.

NACIONALNI PLAN UPRAVLJANJA PRAVOM SVILENICOM - AKTIVNOSTI I PROVEDBA

Prava svilenica prisutna je na velikom broju lokacija u Hrvatskoj. S obzirom na ograničene ljudske i financijske resurse, tijekom sljedećih deset godina neće se moći iskorijeniti na svim lokacijama, već će se primjenom različitih mjera moći kontrolirati njezino daljnje širenje. Na pojedinim nalazištima moguće je i potpuno je iskorijeniti.

Vizija kojom će se voditi borba protiv ove invazivne biljke glasi:

Prava svilenica ne predstavlja prijetnju zavičajnim vrstama i staništima na području Republike Hrvatske. Njezina se rasprostranjenost kontrolira, broj postojećih populacija je smanjen i spriječeno je njezino daljnje širenje. Javnost prepoznaje pravu svilenicu kao invazivnu stranu vrstu koja ima štetan utjecaj na bioraznolikost i povezane usluge ekosustava.

Temeljem istraživanja provedenih u RH, iskustava iz drugih država i u suradnji s dionicima osmišljene su aktivnosti koje za cilj imaju zaštitu zavičajne bioraznolikosti od štetnog djelovanja ove invazivne biljke. Kako bi se lakše pratila provedba Plana upravljanja, aktivnosti su grupirane u tri teme:

- Razvoj kapaciteta za provedbu Plana upravljanja
- Sprječavanje širenja i iskorjenjivanje prave svilenice
- Jačanje svijesti o štetnosti vrste i edukacija

Tablica 1. Pregled mehaničkih metoda uklanjanja prave svilenice

METODA	STUPANJ INVAZIJE	VRJEME PRIMJENE	BROJ TRETMANA	UČINKOVITOST	NAPOMENA
iskopavanje, ručno čupanje	niska gustoća	prije cvatnje	1	Učinkovito za sprječavanje stvaranja sjemena. Neučinkovito za iskorjenjivanje.	ako primjena herbicida nije dopuštena
košnja (ručna/strojna)	niska gustoća	prva košnja: prije cvatnje druga košnja: kraj ljeta – jesen	2	Učinkovito za sprječavanje stvaranja sjemena. Neučinkovito za iskorjenjivanje.	rezultira rastom u pojedinačnim „otocima“
	guste sastojine	prva košnja: prije cvatnje druga košnja: nakon ponovnog nicanja	2	neučinkovito	Nemogućnost iskorjenjivanja ni nakon deset godina, neprestano nicanje novih biljaka. Često se obnavlja većim brojem izdanaka nakon košnje.
ispaša koze i ovce	sklopovi površine 100 m ²		redovno	učinkovito	Pokazalo se učinkovitim samo u jednom slučaju, pri čemu je uspješnosti iskorjenjivanja vjerojatno najvećim dijelom doprinijela suša.
uklanjanje cvatova	niska gustoća	prije cvatnje	2	Učinkovito za sprječavanje stvaranja sjemena. Neučinkovito za iskorjenjivanje.	ako primjena herbicida nije dopuštena

TEMA A RAZVOJ KAPACITETA ZA PROVEDBU PLANA UPRAVLJANJA

Ova tema obuhvaća aktivnosti koje su usmjerene na osiguravanje ljudskih kapaciteta za provedbu Plana upravljanja pravom svilenicom, kao i nabavu potrebne opreme koji su neophodni za njezino uklanjanje na terenu. Uz navedeno potrebno je osigurati i dovoljne količine zavičajnog biljnog materijala odnosno smjese sjemenki za zasijavanje onih područja na kojima je velika vjerojatnost da nakon uklanjanja prave svilenice neće doći do spontane obnove staništa zavičajnim vrstama.

Prava svilenica vrlo je česta u kontinentalnom dijelu Hrvatske i IAS projektom potvrđena je u čak 14 županija. Zbog toga će uspješnost kontrole širenja ili iskorjenjivanje uvelike ovisiti o uspostavi koordinacije na nacionalnoj, kao i na regionalnog razini. Zbog toga će se u svakoj županiji odrediti koordinator provedbe aktivnosti iz javne ustanove za zaštitu prirode ili će se oformiti koordinatorski tim koji će zajedno s kontakt-osobom u ministarstvu nadležnom za zaštitu prirode i sa stručnjacima za obnovu staništa provoditi i pratiti rezultate provedbe aktivnosti osmišljenih u okviru Plana upravljanja. Javnim ustanovama za zaštitu prirode ujedno je potrebno na vrijeme osigurati kosilice i drugi potrošni materijal bez kojih uklanjanje prave svilenice neće biti moguće.

U tablici 3 nalazi se pregled aktivnosti koje su prepoznate kao neophodne za uspješnu provedbu Plana upravljanja pravom svilenicom:

Tablica 3. Pregled aktivnosti razvoja kapaciteta za provedbu Plana upravljanja pravom svilenicom

OZNAKA AKTIVNOSTI	OPIS AKTIVNOSTI
A1.1.1	Odrediti kontakt-osobu u ministarstvu nadležnom za zaštitu prirode
A1.1.2	Odrediti koordinatore uklanjanja (koordinatorski tim) na županijskoj razini
A1.1.3	Redovito pratiti provedbu aktivnosti predviđenih Planom upravljanja i osigurati njihovu učinkovitu provedbu
A1.1.4	Osigurati dovoljan broj volontera za provedbu akcije obnove staništa nakon uklanjanja prave svilenice u sklopu aktivnosti B1.1.5
A1.2.1	Osigurati kosilice javnim ustanovama za zaštitu prirode
A1.2.2	Osigurati komplete opreme za provedbu akcije obnove staništa u sklopu aktivnosti B1.1.5
A1.2.3	Osigurati biljni materijal za obnovu staništa

TEMA B SPRJEČAVANJE ŠIRENJA I ISKORJENJIVANJE PRAVE SVILENICE

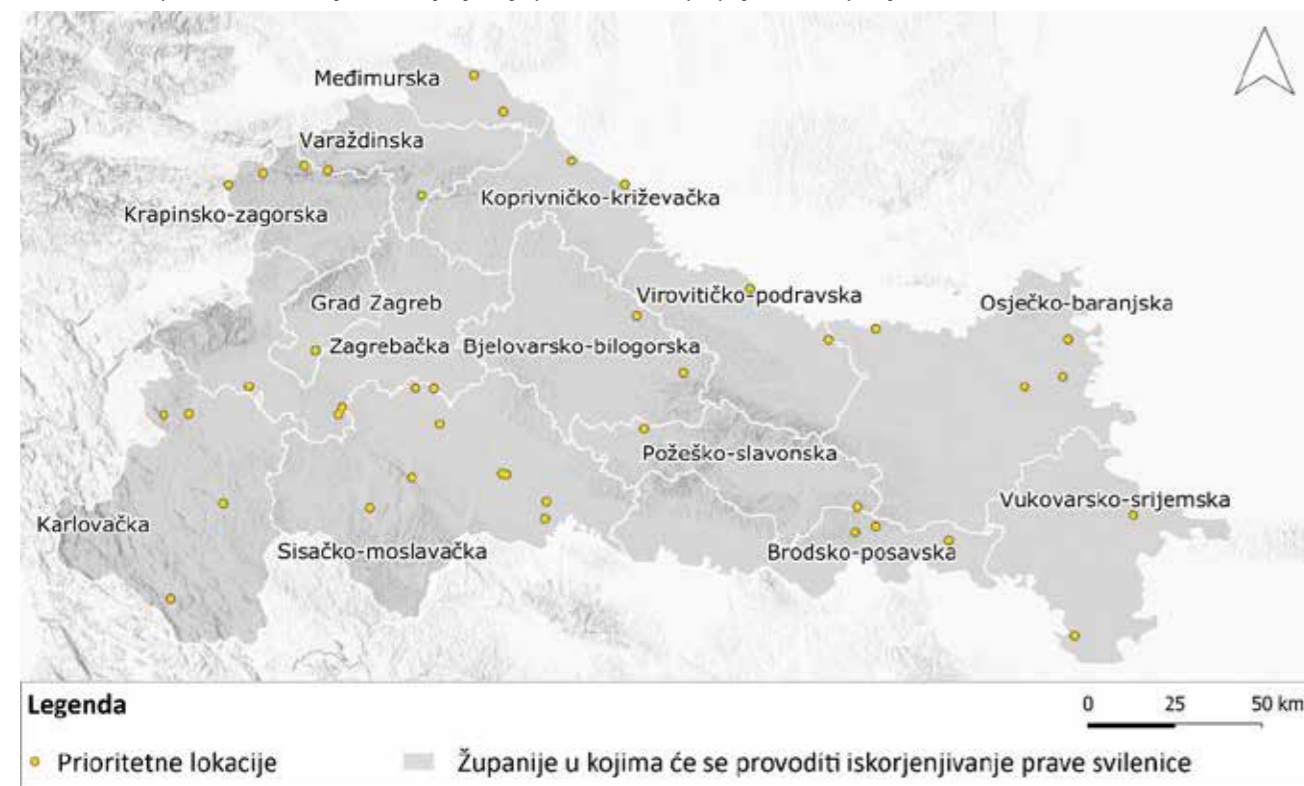
Provedbom radionica s dionicima dobile su se vrijedne informacije o stanju na terenu i postojećim kapacitetima za provedbu aktivnosti Plana upravljanja. Broj nalaza prave svilenice u RH značajan je i nije moguće djelovati na svim lokacijama, zbog čega su se temeljem određenih kriterija odredile lokacije prioritetne za iskorjenjivanje. Kriteriji su uključivali položaj lokacije unutar ili u blizini zaštićenog područja, područja ekološke mreže Natura 2000 ili vrijednog staništa, ako uz pravu svilenicu rastu druge zeljaste jednogodišnje invazivne biljke, nema drvenastih invazivnih vrsta i ako je površina manja od jednog hektara. Time se nije isključila potreba kontrole ili iskorjenjivanja na drugim lokacijama koje ovim nisu odabrane kao prioritetne ako za to postoje dodatni kapaciteti provoditelja aktivnosti.

Na navedeni način odabrana je **41 prioritetna lokacija** na kojima bi se **od prve do pete godine provedbe Plana** provodilo iskorjenjivanje **prave svilenice**.

Tablica 4. Broj prioritetnih lokacija za iskorjenjivanje prave svilenice od prve do pete godine provedbe Plana po pojedinim županijama

NAZIV ŽUPANIJE	BROJ LOKACIJA
Grad Zagreb	1
Koprivničko-križevačka	2
Vukovarsko-srijemska	2
Virovitičko-podravska	2
Varaždinska	2
Međimurska	2
Brodsko-posavska	3
Bjelovarsko-bilogorska	2
Požeško-slavonska	2
Krapinsko-zagorska	3
Zagrebačka	4
Osječko-baranjska	4
Karlovačka	4
Sisačko-moslavačka	8
Ukupno	41

Slika 5. Prikaz prioritarnih lokacija za iskorjenjivanje prave svilenice po pojedinim županijama

Slika 6. Stanje na prioritarnoj lokaciji u Brodsko – posavskoj županiji tijekom kartiranja u 2019. i 2020. godini

Kako je vjerojatno da će situacija na terenu odstupati od informacija prikupljenih IAS projektom, prije iskorjenjivanja prave svilenice županijski koordinator uklanjanja treba obaviti preliminarno terensko istraživanje i utvrditi postojeće stanje na odabranim prioritarnim lokacijama.

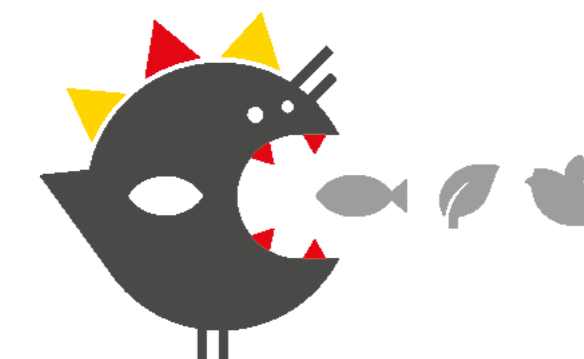
Prioritetne lokacije za iskorjenjivanje prave svilenice od prve do pete godine provedbe Plana radi lakše preglednosti podijeljene su na lokacije površina manjih od 200 m² i većih od 200 m².

Od šeste do desete godine provedbe Plana upravljanja, uklanjanje prave svilenice s ciljem iskorjenjivanja potrebno je provoditi **na dodatnim lokacijama**. Dodatne lokacije odabiru koordinatori uklanjanja temeljem kriterija kojim su se odabirale prioritetne lokacije i postojećih podataka o rasprostranjenosti ove vrste u pojedinoj županiji. Odabiru se najmanje dvije dodatne lokacije po županiji na kojima će se **pravu svilenicu pokušati iskorijeniti (ukupno najmanje 28 dodatnih lokacija)**.

Nakon primjene metoda uklanjanja ove invazivne biljke na prioritarnim i dodatnim lokacijama, potrebno je provesti praćenje stanja kako bi se utvrdila uspješnost uklanjanja i kako bi se procijenilo je li potrebno provoditi obnovu staništa ili će se stanište samostalno obnoviti okolnom zavičajnom vegetacijom. U ovim okolnostima nije moguće točno odrediti na koliko će lokacija biti potrebna aktivna obnova staništa, no procjenjuje se da je moguće obnoviti stanište na 20 lokacija s kojih se iskorijenila prava svilenica u svih deset godina provedbe Plana. Obnovu staništa moguće je provoditi uz pomoć volontera koji bi uz pomoć koordinatora pomagali zasijavati staništa u kojima su uklonjene invazivne biljke.

Tablica koja slijedi daje pregled aktivnosti u okviru teme B u Planu upravljanja pravom svilenicom (tablica 5).

OZNAKA AKTIVNOSTI	OPIS AKTIVNOSTI ZA ISKORJENJIVANJE PRAVE SVILENICE
B1.1.1	Osigurati pristup i uklanjanje prave svilenice na privatnim zemljištima
B1.1.2	Provesti preliminarno terensko istraživanje na odabranim prioritarnim lokacijama na kojima će se provoditi aktivnosti B1.1.3 i B1.1.4
B1.1.3	Provoditi iskorjenjivanje populacija prave svilenice kombinacijom košnje i kemijske metode na površinama manjim od 200 m ²
B1.1.4	Provoditi iskorjenjivanje populacija prave svilenice kombinacijom košnje i kemijske metode na površinama većim od 200 m ²
B1.1.5	Provoditi obnovu staništa na lokacijama na kojima je uklonjena prava svilenica aktivnostima B1.1.3 i B1.1.4
B1.1.6	Provoditi praćenje stanja na lokacijama na kojima je provedeno uklanjanje populacija prave svilenice u sklopu aktivnosti B1.1.3 i B1.1.4
B1.1.7	Izraditi izvještaj o provedbi iskorjenjivanja prave svilenice

TEMA C: JAČANJE SVIJESTI O ŠTETNOSTI VRSTE I EDUKACIJA

Unatoč dokazanim štetnim utjecajima prave svilenice ova se vrsta i dalje često sije kao ukrasna ili kao medonosna biljka. Razlog tomu može biti nedovoljna informiranost ili neznanje da se radi o invazivnoj vrsti. Kako bi se povećala razina svijesti opće javnosti i specifičnih dionika, prepoznata je potreba osmišljavanja, izrade i distribucije edukativnih i informativnih materijala te provedbe radionica za ciljane dionike. Cilj je radionica i edukativnih materijala osvijestiti ljude o opasnostima i zabranama korištenja prave svilenice i time spriječiti njezino daljnje namjerno unošenje.

U nastavku je pregled aktivnosti koje su vezane za edukaciju i informiranje različitih skupina dionika.

OZNAKA AKTIVNOSTI	OPIS AKTIVNOSTI
C1.1.1	Izraditi prilagođene edukacijske materijale za prepoznavanje vrste namijenjene komunalnim i poljoprivrednim redarima, članovima pčelarskih udruga, sudionicima akcija obnove staništa, učenicima osnovnih i srednjih škola
C1.1.2	Izraditi informativne materijale namijenjene široj javnosti
C1.1.3	Objavljivati informativne sadržaje o pravoj svilenici
C1.1.4	Održati radionice namijenjene sudionicima akcija obnove staništa, komunalnim redarima, poljoprivrednim redarima i članovima pčelarskih udruga
C1.1.5	Distribuirati edukacijske materijale izrađene u sklopu aktivnosti C1.1.1 i informativne materijale izrađene u sklopu aktivnosti C1.1.2 do ključnih dionika

Tablica 6. Pregled aktivnosti jačanja svijesti javnosti predviđenih Planom upravljanja pravom svilenicom

ŠTO AKO U PRIRODI VIDIM PRAVU SVILENICU?

Ako u prirodi, parku ili nečijem vrtu uočiš pravu svilenicu, nalaz možeš prijaviti putem mobilne aplikacije *Invazivne vrste u Hrvatskoj* Ministarstva gospodarstva i održivog razvoja ili putem obrasca na mrežnoj stranici .

Podatci o rasprostranjenosti invazivnih stranih vrsta važni su za upravljanje njihovim populacijama, odnosno za smanjenje njihova negativna utjecaja. Dojavom nalaza stranih i invazivnih stranih vrsta doprinosi se njihovu ranom otkrivanju i očuvanju hrvatske prirode.

Mobilnu aplikaciju i više informacija o stranim i invazivnim stranim vrstama potražite na mrežnoj stranici www.invazivnevrste.hr

Invazivne vrste u Hrvatskoj mobilna aplikacija dostupna je na uslugama:

O PROJEKTU „RAZVIJANJE SUSTAVA UPRAVLJANJA I KONTROLE INVAZIVNIH STRANIH VRSTA“

GLAVNA SVRHA PROJEKTA

Smanjenje negativnih učinaka koje invazivne strane vrste imaju na bioraznolikost i ispunjenje strateških ciljeva i zakonodavnih obveza na nacionalnoj i EU razini razvijanjem cjelovitog i učinkovitog sustava za upravljanje i kontrolu invazivnih stranih vrsta u RH.

CILJ PROJEKTA

Doprinijeti razvoju sustava upravljanja i kontrole invazivnih stranih vrsta.

Ovom cilju doprinijet će se:

izradom akata planiranja za upravljanje invazivnim stranim vrstama (akcijski planovi i planovi upravljanja) radi kontrole i ublažavanja njihova štetnog utjecaja na autohtone vrste i staništa

stjecanjem znanja i vještina potrebnih za prepoznavanje invazivnih stranih vrsta i robe koja ih sadrži te kontrolu njihova unosa u RH

jačanjem kapaciteta djelatnika tijela nadležnih za službene kontrole i provedbu EU i nacionalnog zakonodavstva o invazivnim stranim vrstama

PREDVIĐENI REZULTATI

dva akcijska plana:

Akcijski plan o putovima unosa invazivnih stranih vrsta spontanim širenjem

Akcijski plan o putovima unosa invazivnih stranih vrsta vezanim uz transport

pet planova upravljanja:

signalni rak (*Pacifastacus leniusculus* Dana, 1852)

mungos (*Herpestes javanicus auropunctatus* Hodgson, 1836)

kornjača *Trachemys scripta* (Thunberg In Schoepff, 1792)

žljezdasti nedarak (*Impatiens glandulifera* Royle)

prava svilenica (*Asclepias syriaca* L.)

DVA ALATA ZA JAČANJE KAPACITETA DJELATNIKA U SUSTAVU SLUŽBENIH KONTROLA INVAZIVNIH STRANIH VRSTA:

- program edukacija
- priručnik o prepoznavanju i postupanju s invazivnim stranim vrstama

IZVOR FINANCIRANJA:

Operativni program Konkurentnost i kohezija (2014.-2020.)

Ukupna vrijednost projekta: 11.008.381,72 HRK

Trajanje projekta:

listopad 2017. - listopad 2022.

Provoditelj: Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja, Uprava za zaštitu prirode
Radnička cesta 80/3, 10 000 Zagreb

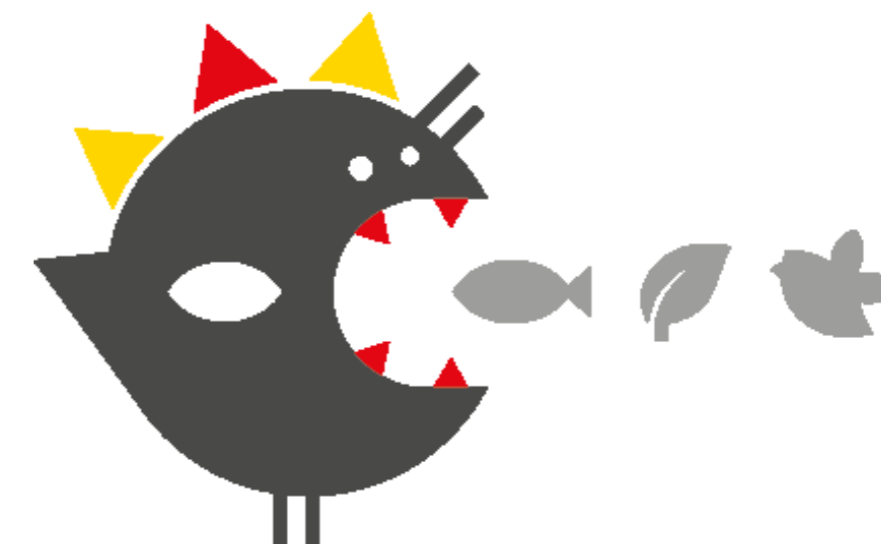
T: +385 (0) 1 4866 102

F: +385 (0) 1 4866 100

www.mingor.gov.hr

www.strukturnifondovi.hr

ias-projekt@mingor.hr

**Slika 7. Dlačice sa sjemenki koristile su se za punjenje jastuka i pojaseva za spašavanje
(foto: USFWSmidwest, Public Domain, Wikimedia)**

